

СТАНОВИЩЕ

във връзка със защита на дисертационен труд
за придобиване на образователната и научна степен „доктор“
в Област на висше образование: 3. Социални, стопански и правни науки
Професионално направление: 3.8. Икономика
Докторска програма: „Финанси, застраховане и осигуряване“

Тема на докторския труд: „Финансови оптимизации на организации чрез Лийн мислене“

Автор на докторския труд: Никола Николов Димитров

Научен ръководител: Проф. д-р Юлия Добрева

Автор на становището: Проф. д-р Цветан Илиев

1. Общо представяне на получените материали

Настоящото становище е изготвено на основание Заповед № 50/05.02.2024 г. на Ректора на Висшето училище по застраховане и финанси (ВУЗФ) – проф. д-р ю. н. Борис Велчев, в съответствие с чл. 4 (2) от Закона за развитие на академичния състав в Република България и чл. 30 (2) на Правилника за прилагане на този закон, както и в съответствие с чл. 47 (7) от Правилника за приемане и обучение на докторанти във ВУЗФ.

Предоставената ми документация по конкурса включва: дисертационен труд, автореферат, списък с научни публикации, резюмета на публикациите за участие в процедурата, справка за изпълнение на наукометричните изисквания, CV, декларация за авторство и добросъвестно разработване на дисертационния труд. В изпълнение на изискванията на чл. 6(1) и (2) от ЗРАСРБ са налице доказателства за притежавана ОКС „Магистър“ и разработен дисертационен труд на тема „Финансови оптимизации на организации чрез Лийн мислене“. Това ми дава основание да посоча, че са спазени нормативните изисквания за допускане до участие в процедура по защита на дисертационен труд за присъждане на образователна и научна степен „Доктор“.

2. Кратки биографични данни за докторанта

Докторант Никола Димитров е роден на 27.11.1986 г. В периода 2004 – 2007 г. завършва висше образование в ОКС „Бакалавър“ по „Компютърни науки“ в The University of Sheffield в Солун. През 2009 г. придобива ОКС „Магистър“ в специалност „Технологии, иновации и предприемачество“ в същия университет.

Професионалният път на докторант Димитров стартира през 2011 г. като Мениджър CRM & Специалист оптимизация на процеси в Райфайзен Банк България. От март

2016 г. е „Специалист оптимизация на бизнес процеси“ в Ingram Micro България, а към днешна дата е консултант по непрекъснато подобрене (LEAN) в Лийн Институт България. Владее писмено и говоримо английски и гръцки език, както и използва френски език.

3. Актуалност на тематиката и целесъобразност на поставените цели и задачи

Избраната от докторант Димитров изследователска област мога да определя като актуална. Разбирането, че организационната устойчивост и правилното определяне на мащаба на дейност, често обхванати от вътрешен хаос, могат да бъдат постигнати чрез стратегическото планиране, реализирано на основата на принципите на Лийн управлението. В този смисъл дисертантът се води от тезата, че прилагането на Лийн системи и инструменти би могло да има като краен резултат не само смекчаване на оперативните сътресения, но и да осигури среда, която благоприятства за устойчив организационен растеж и финансова сигурност. Това ми дава основание да определя набелязания от докторанта изследователски проблем като актуален и дисертабилен.

На тази основа установявам, че докторант Димитров е дефинирал реалистично и в постижими измерения **целта** на дисертационния си труд – да проучи и осветли ролята на Лийн управлението като стратегически фактор за финансова оптимизация в организациите. За реализирането на така дефинираната цел в дисертационното изследване са набелязани за изпълнение 5 задачи. Приемам ги като създаващи реална възможност за постигане на цел.

С оглед на поставените цел и задачи докторантът определя за **обект** на изследване финансовите оптимизации на организациите чрез Лийн мислене. **Предмет** на докторската дисертация са възможностите за прилагане на принципите на Лийн мениджмънта, като стратегически инструменти за финансова оптимизация. По-конкретно фокусът е върху анализа на връзката между организационния хаос и финансовите резултати.

4. Познаване на проблема

Добро впечатление прави обстоятелството, че докторантът е запознат с разработките по изследвания от него проблем на редица чуждестранни автори. Никола Димитров уместно подчертава, че въпреки огромния обем изследвания, винаги възникват нови аспекти, които предизвикват научни интереси. От представеното в изложението на дисертационния труд мога да констатирам, че докторантът е запознат с различните аспекти на проблем и това му дава възможност да вникне в дълбочина в него.

5. Методика на изследването

За постигането на дефинираната в разработката цел докторант Н. Димитров използва адекватни изследователски методи: индукция и дедукция, сравнителен анализ и

синтез, литературен обзор и др. В значителна степен те дават възможност да се постигнат изследователските задачи.

6. Характеристика и оценка на дисертационния труд

Дисертационният труд е с общ обем от 151 стандартни страници и съответства на предмета, обекта и целта на изследването. В структурно отношение той се състои от: въведение, изложение в четири глави, заключение и библиографска справка, включваща 192 източника на английски език, и три приложения.

В първа глава на дисертацията докторант Димитров дава своето разбиране за сложността и хаоса в организациите. Той подчертава практическата необходимост бизнес лидерите да разбират и управляват факторите, които ги предизвикват, за да се създадат предпоставки за постигане на финансова стабилност и растеж в организациите. Според докторанта „организационният хаос“ се характеризира с непредсказуема, нелинейна динамика, която води до неочаквани резултати, докато „сложността“ възниква от мрежа от взаимовръзки между организационните компоненти. С направения преглед на мненията на различни автори по тази проблематика се достига до заключението, че принципите на управление могат да рационализират хаотичните и сложни процеси с оглед подобряване на финансовите резултати.

Друга важна черта на дисертационното изследване в тази му част е характеризирането на понятието „организационна сложност“ в параграф 1.3. Виждането на докторант Димитров е, че организационната сложност е мрежа от взаимосвързани компоненти в бизнеса, водещи до непредсказуемо възникващо поведение. На тази основа са очертани нейните ключови характеристики: нелинейност, взаимна свързаност, адаптация и поява. При това са определени възможностите на Лийн принципите да рационализират тази сложност, превръщайки я в сила, която допринася за финансовите резултати и стратегическата гъвкавост на организациите.

В първа глава заслужава внимание и представеният начин на взаимодействие между организационния хаос и сложността. Докторантът ги определя като реципрочни, което често води до динамика, която съдържа както предизвикателства, така и възможности за бизнеса.

Друго обстоятелство, което според мен трябва да се отбележи, е разгледаната роля на лидерството при управлението на хаоса и сложността. Представени са различни аспекти на лидерството, като например вземането на решения в сложна среда, адаптивността, насърчаването на устойчивостта и използването на сложността за генериране и внедряване на иновации. На оценка са подложени ролите на лидерите в създаването на гъвкави и устойчиви култури, насочващи организациите към постигане на стратегически предимства.

В глава втора от дисертационния труд е направен литературен преглед на разработките на редица автори по въпросите на управлението на хаоса и Лийн мисленето. Вниманието е насочено към ключови теории и емпирични изследвания по тези теми. Освен това са оценени развитието и приложението на Лийн мислене от самото му създаване, както и неговата ролята в управлението на хаоса. Освен това, прегледът идентифицира пропуски в изследванията, особено свързани с финансовото въздействие на

Лийн принципите в хаотични условия. По този начин докторантът определя мястото на своята разработка сред други автори, изследващи посочените проблеми.

В тази част на дисертацията заслужава внимание прегледът на традиционните концепции за управление на хаоса и направената съпоставка между тях и концепциите за традиционното управление. По този начин е определено мястото на подхода на Лийн мисленето за намаляване на хаоса и създаването на стойност в организациите. Идентифицирани са неговите основни принципи – стойност, поток на стойността, поток, дърпане и съвършенство. Добро впечатление прави умението на дисертанта да прави обосновани заключения за ефектите от приложението на тези принципи в организациите. По-конкретно по отношение на подобряване на отзивчивостта, ускоряване на процеса по вземането на решения, рационализиране на операциите за гъвкавост, внедряване на иновации и др. В подкрепа на своите заключения докторант Димитров представя редица практически примери: Лийн трансформация в здравеопазването – Virginia Mason Medical Center, Сложността на производството – Лийн пътят на Boeing, Финансови услуги – Лийн в ING Bank, Телекомуникации – Лийн във Verizon.

Трета глава на дисертацията има методолгичен характер. Тя започва с въведение към видовете данни, използвани в научните изследвания, като се подчертава разграничението между първични и вторични данни, както и качествени и количествени данни. Проучването включва както първични, така и вторични данни, като използва последните като основа за сравнение с констатациите от първичните данни, получени чрез въпросници и интервюта. То е насочено към специфична демографска група в рамките на организациите – надзорници, мениджъри на първа линия и средни мениджъри – с изключение на изпълнителни директори и общи служители поради практически ограничения. Фокусът е върху организациите в сектора на услугите и търговията на дребно с разнообразни жизнени цикли и брой служители, за да се проучат различни стратегии за управление на сложността.

Глава четвърта представя анализа на данните от въпросника и последиците от констатациите за разбирането на организационния хаос и сложност. Анализът е разделен на три раздела, всеки от които подробно описва различни аспекти на изследването.

Заключението на дисертацията съдържа по-важни изводи от представеното в четирите глави. В него са обобщени авторовите констатации, заключения и препоръки, като същевременно са предложени насоки за бъдещи изследвания на връзката между Лийн мисленето и финансовите резултати в организациите. Това ми дава основание да определя докторант Димитров като автор с критичен изследователски поглед.

7. Приноси и значимост на разработката за науката и практиката

Посочените в справката три научни приноси на докторанта според мен съответстват на показаното в дисертационния труд. Приемам ги като изцяло авторово достижение.

8. Преценка на публикациите по дисертационния труд

За оформен изследователски поглед говорят и научните публикации по темата на дисертационния труд, в които са популяризирани идеите на автора – три статии. На основата на предоставената ми справка в документите на докторанта мога да потвърдя, че изследователското творчество на автора съответства на изискванията на процедурата за придобиване на ОНС „доктор“.

9. Автореферат

Авторефератът е разработен съгласно изискванията и притежава всички необходими реквизити за една подобна разработка. Той напълно отразява представеното като структура и съдържание в дисертацията и е в обем от 68 стандартни страници.

10. Лично участие на докторанта

Представените на вниманието на научното жури дисертационен труд, автореферат и публикации на докторант Никола Димитров приемам като лично достижение на автора. Посочените в библиографската справка литературни и информационни източници са използвани коректно.

11. Критични забележки и препоръки

Както всяка подобна разработка, така и представената от докторант Никола Димитров дисертация притежава и някои недостатъци. Те не омаловажават постиженията на докторанта.

12. Лични впечатления

Не познавам докторанта и нямам лични впечатления от него. При изготвянето на моето становище съм се ръководил единствено от представеното в дисертационния труд и неговите публикации.

13. Препоръки за бъдещо използване на дисертационните приноси и резултати

Основната препоръка, която отправям към докторант Димитров, е да насочи повече своите усилия към оценка на практическите аспекти на изследваните процеси и проблеми.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

В заключение, считам че докторант Никола Димитров отговаря на наукометричните и законови изисквания за присъждане на образователна и научна степен „Доктор“ в „Област на висше образование 3. Социални, стопански и правни науки, професионал-

но направление 3.8. Икономика” и притежава необходимите професионални и личностни качества. Поради това убедено **давам своята положителна оценка** за проведеното изследване, представено от рецензираните по-горе дисертационен труд, автореферат, постигнати резултати и приноси, и предлагам на почитаемото научно жури **да присъди** образователната и научна степен „Доктор“ на Никола Димитров.

Дата: 25.02.2024 г.

Подпис:

/проф. д-р Цветан Илиев/